

Załącznik – Sprawozdanie z działań i efekty Lasów Państwowych za 2020 rok

Dane ekonomiczne, przychody

1. Przychody Lasów Państwowych za rok 2020 r. wyniosły **8,6 mld zł** i były niższe o **537 mln zł** niż w roku poprzednim. To przede wszystkim następstwa wiosennego zastoju w przemyśle drzewnym, spowodowanego pandemią COVID-19 i „zamrożeniem” gospodarki. Producenci tarcicy, płyt, papieru i opakowań, stolarki budowlanej czy mebli znacznie ograniczyli w I i II kwartale ub.r. zamówienia drewna lub wycofali się z już podpisanych umów, co uderzyło w największego dostawcę tego surowca, czyli Lasy Państwowe. W reakcji na to ograniczyliśmy koszty aż o 756 mln zł. Mniejsze pozyskanie drewna przełożyło się na niższe koszty usług leśnych zamawianych na zewnątrz przez Lasy, wstrzymano też zaciąganie nowych zobowiązań, odłożono na później część planowanych inwestycji, delikatnie zmniejszyło się zatrudnienie, niestety dla pracowników spadło też średnie wynagrodzenie. W efekcie podjęcia niekiedy bardzo trudnych decyzji, w niepewnym przyszłym otoczeniu, dotyczących cięcia kosztów, ale przede wszystkim wypracowania odpowiednich przychodów, **wynik finansowy brutto za rok 2020 wyniósł 527 mln zł.**
2. Pomimo kryzysowej sytuacji w roku 2020, zachowaliśmy stabilność i zdolność do regulacji zobowiązań dzięki wdrażanym działaniom oszczędnościowym, cięciu kosztów, rezygnacji z części inwestycji lub odłożeniu zadań w czasie. Przetrwaliśmy najgorszy okres, zrealizowaliśmy wszystkie niezbędne zadania z zakresu gospodarki leśnej. **Pierwsze kwartały 2020 r. były najtrudniejsze od co najmniej 20 lat**, przede wszystkim ze względu na to, że przyczyny kryzysu leżały poza sferą gospodarczą, a jego wybuch i przebieg wszystkich zaskoczyły. Podjęliśmy szereg decyzji, ale najważniejsze jest to, że zaciskając pasa nie odpuściliśmy tych prac, które są niezbędne dla zachowania lasów w dobrej kondycji i przystosowania ich do wyzwań klimatycznych.

Działania antykryzysowe LP

1. Mimo znacznego spadku przychodów, **Lasy Państwowe zachowały płynność dzięki adekwatnej redukcji kosztów.** Z początkiem kwietnia zostały wstrzymane wszelkie nowe przetargi, zakupy i inwestycje poza rozpoczętymi wcześniej oraz ograniczone wydatki

administracyjne. Zostało zoptymalizowane zatrudnienie, wdrożony został jednocześnie proces odchodzenia na emeryturę pracowników, którzy już nabyli w 2020 r. uprawnienia emerytalne. Na koniec roku 2020 w LP pracowało 25 937 osób – o blisko 332 osoby mniej niż na koniec 2019 roku. Miał miejsce również spadek średniego wynagrodzenia za rok 2020.

2. Wsparcie dla partnerów z sektora drzewnego

W związku z kryzysem na rynku drzewnym w następstwie pandemii COVID-19, wprowadziłem w życie kilka korekt zarządzenia o zasadach sprzedaży drewna oraz wydałem niezbędne decyzje. Miały one na celu przede wszystkim **wsparcie przedsiębiorców w obliczu trudnej sytuacji na rynku drzewnym**, m.in. poprzez wydłużenie im terminów płatności i przedłużenie terminów realizacji zawartych umów sprzedaży drewna. W oparciu o ustawę z dnia 14 maja 2020r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Tarcza 3.0), po decyzji Komisji Europejskiej notyfikującej tę ustawę, Lasy Państwowe uzyskały prawną możliwość umorzenia przedsiębiorcom, którzy przekładali termin odbioru zakontraktowanego drewna albo w ogóle rezygnowali z odbioru jego części lub realizacji całej umowy, należnych odsetek, rezygnacji z naliczania rekompensat od opóźnień w transakcjach handlowych (40, 70, 100 euro) oraz odstąpienia od naliczania kar umownych. Uruchomiliśmy już procedury sprzedaży drewna na rok 2021 r., w których - w stosunku do procedur na rok 2020 – **optymalnie wydłużyliśmy okres naliczania tzw. historii zakupów do 2,5 roku oraz ustaliliśmy nowe korytarze cenowe.**

Realizacja zadań na rzecz lasu i współpraca z sektorem usług leśnych

1. Lasy Państwowe starały się też **w możliwie szerokim zakresie zabezpieczyć front robót dla prywatnych zakładów usług leśnych**, wykonujących prace na zlecenie nadleśnictw. Tak, by ułatwić przedsiębiorcom leśnym przetrwanie wiosennej zapaści i zachowanie płynności do czasu powrotu do poziomu pozyskania drewna zbliżonego do normalnego. Część prac została odłożona na późniejsze miesiące. Inna sprawa, że w przypadku niektórych prac staje się to normą z zupełnie innego powodu – zmian

klimatycznego bilansu wodnego (np. już ok. 40 proc. corocznych nasadzeń jest dokonywanych jesienią, ze względu na lepsze warunki dla nowych drzewek niż wiosną, gdy coraz częściej występuje susza). Koniec końców, mimo pewnych przesunięć, najważniejsze zaplanowane zadania z zakresu hodowli i ochrony lasu czy ochrony przyrody zostały zrealizowane. **Do końca grudnia 2020 r. wykonaliśmy odnowienia i zalesienia na 60,6 tys. ha, przekraczając nawet nieco ubiegłoroczny plan.** Podobnie było w przypadku przebudowy gatunkowej drzewostanów (wykonana na 3430 ha), poprawek i uzupełnień (4308 ha) czy wprowadzenia podszytu (327 ha – tu o ponad 11 proc. więcej ponad plan). W przypadku odnowień i zalesień warto podkreślić, że 5600 ha z nich stanowiły odnowienia naturalne i naturalna sukcesja (o 24 proc. więcej ponad plan na 2020 r.).

Ochrona lasów

1. W 2020 r. Lasy Państwowe przeprowadziły przetarg na usługi lotnicze w lasach, w wyniku którego wycarterowano na 2021 r.: **30 samolotów gaśniczych, 2 patrolowe oraz 5 śmigłowców.** Ww. sprzęt zostanie wykorzystany do prowadzenia akcji patrolowo-gaśniczych oraz do wielkopowierzchniowych zabiegów agrolotniczych. **Z tego tytułu Lasy Państwowe wydatkują rocznie 30 mln zł.** Lasy Państwowe są jedyną służbą leśną w Unii Europejskiej, która dysponują taką flotą.
2. W ramach projektu „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów” (2016-2022), planowane jest wykonanie **budowy 70 dostrzegalni, modernizacji 54 dostrzegalni, zakup 171 zestawów sprzętu do wykrywania pożarów, budowa 12 stacji meteorologicznych, doposażenie 36 punktów alarmowo-dyspozycyjnych, zakup 67 samochodów patrolowo-gaśniczych.** Powyższe wskaźniki zrealizowano dotychczas na łącznym poziomie 78% za kwotę 51 mln zł.
3. Nasze samoloty i sprzęt naziemny były wykorzystane w **gaszeniu pożaru w Biebrzańskim Parku Narodowym w okresie od 20 do 26 kwietnia 2020 r.** Przedstawiciele Lasów Państwowych aktywnie uczestniczyli w pracach sztabu akcji na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego. Podczas całych działań gaśniczych użyte w akcji samoloty M-18 Dromader wylatały łącznie 145 godzin 09 minut i dokonały 171 zrzutów wody. Była to największa lotnicza interwencja przeciwpożarowa w Polsce od czasu dramatycznej

operacji w sierpniu 1992 roku, gdy paliły się lasy koło Kuźni Raciborskiej. W działaniach na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku uczestniczyło 6 samolotów gaśniczych typu PZL M-18B „Dromader”, 7 pilotów i 4 mechaników. **W operacji wzięty udział także 2 śmigłowce gaśnicze zadysponowane z RDLP w Katowicach oraz RDLP w Toruniu. Śmigłowce wylatały łącznie 34 godziny 18 minut i wykonały 813 zrzutów wody, a do ich obsługi zaangażowanych było 3 pilotów i 2 mechaników. Łącznie z powietrza podano około 870 000 l wody w 984 zrzutach.** Ze strony Lasów Państwowych w udział w działaniach naziemnych zaangażowanych było 21 pracowników, 3 lekkie samochody patrolowo-gaśnicze Lasów Państwowych oraz ciągnik z pługiem do wyorywania pasów izolacyjnych. W ramach prowadzonej akcji okoliczne nadleśnictwa przekazały z baz sprzętów ponad 300 sztuk podręcznego sprzętu gaśniczego. Powyższe działania zostały sfinansowane ze środków finansowych Lasów Państwowych.

4. Opracowany został **Kompleksowy program przeciwdziałania procesom zamierania lasów w Polsce oraz podjęcia działań mitygacyjnych w perspektywie do 2030 roku**, który został przekazany Ministrowi Środowiska.

Ochrona przyrody

- we wszystkich nadleśnictwach Lasów Państwowych wprowadziliśmy zasady mające na celu minimalizowanie wpływu gospodarki leśnej na stanowiska lęgowe ptaków;
- **w nowopowstałym Ośrodku Hodowli Cietrzewia w Nadleśnictwie Spychowo** stosunkowo szybko osiągnęliśmy wysoką udatność lęgów cietrzewia (**96 młodocianych osobników**). **Ośrodek powstał w ramach realizacji projektu „Czynna ochrony cietrzewia na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych w Polsce”;**
- **w Wolierowej Hodowli Głuszca w Nadleśnictwie Wiśla (RDLP Katowice)** zakończyliśmy budowę **dodatkowej woliery hodowlano-adaptacyjnej do lęgów i odchovu głuszców** na potrzeby restytucji gatunku w Lasach Państwowych. Inwestycja ma na celu istotne zwiększenie udatności lęgów głuszcza;
- zakończyliśmy projekt realizowany w latach 2017-2020 przez LBG Kostrzyca pn. **”Identyfikacja molekularna (barkodowanie) oraz bankowanie wybranych gatunków**

roślin Puszczy Białowieskiej” , który określał w 2017 zakres, część założeń metodycznych oraz przekazywał informacje dot. lokalizacji stanowisk populacji roślin do zbioru tkanek i nasion;

- w wyniku realizowanego **projektu czynnej ochrony rybołowa, w 2020 roku zanotowano o 5 rewirów więcej zajętych przez rybołowy, niż w 2017 roku;**

- w 2020 r. w Nadleśnictwie Głusko na platformie zamontowanej w projekcie LIFE pierwszy raz od 10 lat pojawiła się para rybołowów, która wyprowadziła lęg;

- w ramach projektu udało się zrealizować m.in.: montaż 22 platform dla rybołowów na słupach oraz 2 czatownie (birdwatching);

- w ramach projektu ochrony żubra przetransportowaliśmy 18 żubrów do Andaluzji, celem utworzenia tam populacji.

Udostępnianie lasu, turystyka

- Przeprowadziliśmy z ogromnym sukcesem **pilotaż udostępnienia 46 obszarów leśnych dla bushcraftowców i surwiwalowców**. Pilotaż został podsumowany rocznym badaniem ewaluacyjnym. Został oceniony bardzo pozytywnie zarówno przez użytkowników jak i leśników. **Efektem pilotażu jest wprowadzany od 1 maja br., ogólnopolski program „Zanocuj w lesie”;**

- Zakończyliśmy etap inwentaryzacji szlaków turystycznych znajdujących się na gruntach Lasów Państwowych. Dzięki temu mamy **pełną bazę obiektów turystycznych** na terenach zarządzanych przez Lasy Państwowe, naniesioną na mapy udostępnione w Banku Danych o Lasach. Baza zasili **leśny przewodnik turystyczny – czaswlas.pl, który zostanie uruchomiony na przełomie maja i czerwca br.;**

- Zakończyliśmy pierwszy etap inwentaryzacji dziedzictwa kulturowego będącego w zarządzie Lasów Państwowych, polegający na weryfikacji danych dotyczących obiektów wpisanych do rejestru zabytków, pomników historii, parków kulturowych oraz obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO – w efekcie **powstała mapa - geoprzestrzenna baza ww. zabytków;**

Mała retencja nizinna i górską

1. W ramach realizowanego projektu „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich”

- zrealizowano i rozliczono **175 szt. obiektów/ zadań** w projekcie
- wskaźnik **pojemność obiektów małej retencji** wyniósł: 253 238 m³
- wskaźnik **objętość retencjonowanej wody** wyniósł: 149 259 m³

2. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych”

- zrealizowano i rozliczono **181 szt. obiektów/ zadań** w projekcie
- (wskaźnik **pojemność obiektów małej retencji** wyniósł: 783 465,71 m³
- wskaźnik **objętość retencjonowanej wody** wyniósł: 581 519,71 m³

Leśne Gospodarstwa Węglowe

Prowadzimy od 2016 r. program Leśnych Gospodarstw Węglowych, będący projektem strategicznym w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” i kluczowym w polityce klimatycznej państwa. To eksperymentalne przedsięwzięcie, realizowane testowo na powierzchni w sumie 12 tys. ha w 23 nadleśnictwach, polegające na prowadzeniu tzw. działań dodatkowych (modyfikacja standardowej praktyki gospodarki leśnej), by zwiększyć ilość CO₂ pochłanianego „normalnie” przez dany obszar leśny. Przede wszystkim jest to w tej chwili unikatowe przedsięwzięcie badawcze, bowiem działaniom terenowym towarzyszą badania i prace mające przystosować stosowany w świecie model obliczania pochłaniania CO₂ przez lasy (Carbon Budget Model of the Canadian Forest Sector) do warunków lasów

środkowoeuropejskich. Naukowcy szacują, że testowe powierzchnie pochłoną w wyniku naszych działań do roku 2030 dodatkowy 1 mln ton CO₂. Biorąc pod uwagę, że kryteria przydatności dla LGW spełnia potencjalnie około 1 mln ha lasów w zarządzie LP, w przyszłości potencjalne korzyści byłyby znaczne i istotne dla bilansu węglowego Polski. Lasy Państwowe samodzielnie finansują w całości projekt LGW: dotychczasowe koszty działań dodatkowych wyniosły około 11,6 mln, a badań towarzyszących projektowi – 31,6 mln zł. Do współpracy przy projekcie LGW zaangażowaliśmy także liderów polskiej gospodarki, m.in. PKN Orlen, Grupę Lotos, JSW, KGHM Polska Miedź, Budimex, Energeę, PLL LOT i innych. Partnerzy nie finansują projektu, lecz nabywają certyfikaty – Jednostki Dwutlenku Węgla – odpowiadające ilości CO₂ pochłoniętego już i do roku 2030 przez obecne LGW, a środki z tego tytułu przeznaczamy w całości na wskazane przez nich i uzgodnione z nimi projekty związane z ochroną przyrody, edukacją leśną, turystyką leśną itp. (jest to dodatkowy, przyrodniczo-społeczny aspekt LGW).

Działania zrealizowane, dzięki nabyciu certyfikatów przez ww. firmy:

- Modernizacja ścieżki edukacyjnej „W krainie pszczyńskiego żubra” (Nadleśnictwo Kobiór) – Jastrzębska Spółka Węglowa;
- Budowa drewnianej wieży widokowej (Nadleśnictwo Kliniska) – Budimex;
- Zakup gruntu pod zalesienia (Nadleśnictwo Lubin) – KGHM Polska Miedź, Grasp Group;
- Ochrona miejsca bytowania żurawia pospolitego poprzez rewitalizację siedlisk wilgotnych i poprawę zdolności retencyjnej stawów paciorkowych (Nadleśnictwo Starogard) – PLL LOT;
- Wsparcie projektu Bociany Czarne Online – Energa;
- Realizacja ścieżki edukacyjnej – zakup hoteli dla owadów (Nadleśnictwo Wipsowo) – Egger Biskupiec;
- Wsparcie działań z zakresu odnowienia lasu na obszarach pokłeskowych (Nadleśnictwo Runowo) – BNP Paribas;
- Doposażenie zakątka pszczelarza w leśnym arboretum Warmii i Mazur (Nadleśnictwo Kudypy) – Lokaty Ziemskie, Fundacja Ochrony Środowiska OZE.

„Pszczoły wracają do lasu”

Zrealizowane zostały następujące główne cele projektu: rozpoznanie sezonowego rozkładu zasobów pokarmowych pszczół w różnych środowiskach leśnych; rozpoznanie bioróżnorodności gatunkowej roślin pokarmowych pszczół w różnych środowiskach leśnych; rozpoznanie sezonowego rozkładu kwitnienia roślin pokarmowych pszczoły miodnej na obszarach zdominowanych przez lasy; opracowanie założeń ochrony dziko żyjących rodzin pszczoły miodnej w lasach; opracowanie zaleceń do zasad i instrukcji regulujących gospodarkę leśną, mających na celu aktywną ochronę owadów zapylających w lasach; opracowanie zasad udostępniania obszarów leśnych pod pasieki wędrowne i stacjonarne tak aby nie stały się one konkurencją dla dziko żyjących pszczół i innych zapylaczy; przeprowadzenie badań przynależności podgatunkowej pszczół w pasiekach biorących udział w projekcie; propagowanie i podnoszenie wiedzy na temat zagrożeń i potrzeb ochrony pszczół a także odpowiedzialnego pszczelarstwa wśród pracowników Lasów Państwowych oraz przygotowanie metodyki i materiałów do edukacji społeczeństwa poprzez ośrodki edukacyjne Lasów Państwowych; organizacja konferencji, studiów podyplomowych, szkoleń i warsztatów upowszechniających wiedzę o pszczołach i pszczelnictwie. W 2020 r. projekt został zakończony i w jego efekcie zostały opracowane zasady „Ochrona owadów zapylających w lasach” wraz z zaleceniami stanowią propozycję ich wprowadzenia do Instrukcji Ochrony Lasu oraz „Ochrona owadów zapylających w lasach w zakresie urządzania lasu oraz hodowli lasu” wraz z zaleceniami do praktyki leśnej są propozycją ich wprowadzenia do Zasad Hodowli Lasu oraz Instrukcji Urządzania Lasu.

Krajowy Plan Odbudowy

(elementem Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, czyli planu odbudowy unijnej gospodarki po kryzysie związanym z pandemią COVID-19) **Las** **Państwowe zaproponowały 21 projektów o łącznej wartości ponad 2 mld zł.** Dotyczą one m.in.: efektywności energetycznej oraz produkcji energii i elektromobilności. Pozostałe będą propozycją Lasów Państwowych do realizacji z udziałem środków pochodzących z Funduszy

Spójności, Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, PROW, LIFE oraz Regionalnych Programów Operacyjnych.

Zadania dodatkowe

1. Przekazaliśmy jednostkom OSP ok. 300 tys. zł. na zakup sprzętu.
2. Realizowaliśmy wspólne przedsięwzięcia drogowe z samorządami na kwotę ponad 4 mln zł (w ubiegłym roku było to dużo mniej ze względu na pandemię i związane z nią oszczędności). Na przyszły rok zaplanowaliśmy na ten cel ok. 27, 5 mln zł. W latach 2016-2019 Lasy Państwowe przekazały z funduszu leśnego oraz środków własnych nadleśnictw w sumie 208 mln zł. To poważne wsparcie dla gmin, zwłaszcza biedniejszych, które często tylko dzięki środkom finansowym z Lasów Państwowych są w stanie sfinansować zaniedbane od lat inwestycje drogowe.
3. Wspieraliśmy właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa w zakresie uprzątnięcia powierzchni pokłeskowych – na koniec 2020 roku uporządkowano ponad 5 tys. ha prywatnych lasów. Przekazaliśmy na ten cel do tej pory 30 mln zł.
- 4. Wsparliśmy służbę zdrowia w walce z COVID-19 kwotą około 4 mln zł.**
5. Wsparliśmy 43 starostwa w zakresie nadzoru nad lasami prywatnymi, dofinansowując przygotowanie uproszczonych planów urządzenia lasów dla właścicieli lasów prywatnych (objęły powierzchnię 104 tys. ha) przekazując kwotę ponad 2 mln zł.
6. W ramach walki z ASF na polecenie wojewodów sfinansowaliśmy budowę 263 km płotów za kwotę 4,5 mln zł. W ośrodkach hodowli zwierzyny Lasów Państwowych wyeliminowaliśmy 25.657 dzików, z czego w ramach odstrzału sanitarnego 8.917 szt.
- 7. Pomimo konieczności przekazywania gruntów Lasów Państwowych na potrzeby obronności, czy też budowy dróg, wzrosła powierzchnia lasów w zarządzie LP o 2 620 ha, w stosunku do roku 2019 (dzięki nabywaniu gruntów m. in. w ramach pierwokupu).**

To jedynie przykłady wybrane spośród wielu działań prowadzonych i finansowanych przez Lasy Państwowe, które są przedsięwzięciami dodatkowymi w odniesieniu do realizacji ustawowych zadań Lasów i są wypełnianiem przez nie zadań należących do

administracji publicznej (która na zasadzie casusu w rzeczywistości scedowała je na LP). Są one przy tym niezmiernie ważne z punktu widzenia dobra ogólnonarodowego i wszystkich obywateli, a także środowiska naturalnego. Nie sposób sobie wyobrazić, by tego rodzaju projektów nie realizować (choćby w zakresie ochrony zagrożonych gatunków). Oznacza to, że w przypadku niemożności ich dalszego finansowania przez LP, koszty spadłyby na budżet państwa.

Wielość przedstawionych powyżej zadań i projektów (jak już niejednokrotnie zaznaczałem) była możliwa do osiągnięcia i zrealizowania dzięki zaangażowaniu pracowników. Drogie Koleżanki i drodzy Koledzy dajecie nam jako kierownictwu szansę na wdrażanie pomysłów i decyzji, które po zrealizowaniu tworzą obraz Lasów Państwowych jako organizacji daleko wykraczającej ponad przeciętność. Efektem końcowym jest zasłużone prawo naszej leśnej społeczności do dumy ze wspólnych osiągnięć.

Dziękuję za dobrą współpracę i zaufanie.

Z leśnym pozdrowieniem Darz Bór!
Andrzej A. Konieczny
Dyrektor Generalny Lasów Państwowych